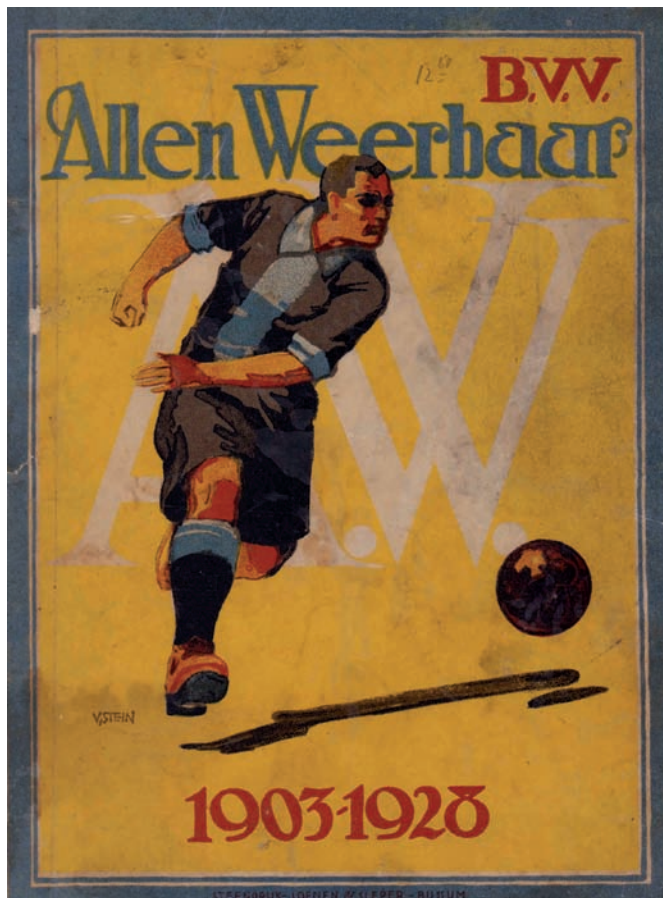

Voetballen in Bussum

Nol Verhagen

De Bussumse voetbalvereniging Allen Weerbaar (AW), die al in 1903 haar eeuwfeest vierde, pretendeert de oudste voetbalvereniging van Bussum te zijn. De vereniging mag de oudste zijn, maar zij was niet de eerste. Er was namelijk in 1890 al een voetbalclub opgericht, Leonidas, die in 1894 concurrentie kreeg van Trap Raak. De clubs speelden op een terrein aan de Koningslaan, maar waar precies? En wanneer? Er zijn meer vraagtekens te plaatsen bij het begin van voetballend Bussum. Martin Heyne meldt dat Trap Raak zijn naam in 1896 wijzigde in BFC-Quick. Dan was er nog een club Swift, die ook aan de Koningslaan speelde, op een terrein 'bezijden villa Erica', dat wil zeggen bij de kruising met de Koedijklaan. Trap Raak speelde ook op 'het van ouds als goed en mooi bekende voetbalveld, gelegen in den Eng, achter de Huizerweg'. Het is niet duidelijk waar dat precies was. In 1898 kwamen Swift en Quick tot de voor de hand liggende conclusie dat ze samen sterker zouden staan in de concurrentie met de andere voetbalclubs uit de omgeving.

Zo ontstond de Bussumsche Football Club. Let op: dit is niet de BFC die wij heden ten dage op Sportpark Meerweg aantreffen. Die is namelijk pas in 1920 opgericht.

Overigens schijnt er volgens Heyne nog een andere voetbalclub geweest te zijn: Volharding, opgericht in 1895. Dat was de club van de gewone mensen, want voetbal was destijds voornamelijk een aangelegenheid van de beter gesitueerden, met andere woorden van de 'heren'. BFC speelde op een veld aan de Zwarteweg, naast de Gasfabriek, dat overigens ook door andere sportclubs werd gebruikt. Ze hebben ook nog op een terrein aan het Singel gespeeld, bij de Laarderweg – dat moet op de plek zijn geweest waar later het Sint Josephpark is gebouwd.

De Volkswaarbaarheid en Allen Weerbaar (AW)

Allen Weerbaar was aanvankelijk een onderafdeling van de Volkswaarbaarheid, afdeling Bussum. Deze landelijke organisatie was in 1900 opgericht op initiatief van vrijwilligers uit de Boerenoorlog in Zuid-Afrika. De vereniging ijverde voor gymnastiek, tucht en schietbanen in elk dorp, om zo een weerbaar volk te creëren en vaderlandsliefde en een nationaal gevoel te ontwikkelen. De leus van de organisatie was *Allen Weerbaar*. Behalve militaire oefeningen deden de jongelui ook graag aan sport. Toen enkele leden van Allen Weerbaar, onder wie Louis Bensdorp, om onbekende redenen door BFC als lid werden geweigerd, besloten zij op 17 juli 1903 zelf een voetbalclub op te richten, met dezelfde naam. Kort daarna ging BFC ten onder en liep een groot deel van de spelers over naar de nieuwe club. In sportief opzicht was AW behoorlijk succesvol, zodat ze al snel in de 2de klasse van de Nederlandse Voetbalbond (NVB, de latere KNVB) terechtkwamen en daar het Amsterdamse Ajax als tegenstander ontmoetten. Men speelde op een terrein 'bij het fort achter de Huizerweg' (bedoeld is Werk IV), op de plek waar nu atletiekvereniging Tempo haar terrein heeft.

Landelijke opschudding

In het seizoen 1907/1908 verwekte AW landelijke opschudding toen een scheidsrechter werd gemolesteerd naar aanleiding van enkele volgens het Bussumse publiek partijdige beslissingen. De man moest onder politiebegeleiding per rijtuig naar het station worden gebracht. In *De Telegraaf* en het *Algemeen Handelsblad* werd er schande van gesproken. Dat AW iets betekende in Bussum blijkt wel uit de bezoekersaantallen. Thuiswedstrijden werden soms door wel 3000 toeschouwers bezocht, de zwartkijkers in de bosjes en de bomen niet meegeteld.

Katholiek voetballen: SDO

In 1917, midden in de Eerste Wereldoorlog,

kreeg AW concurrentie van SDO. Nou ja, concurrentie... SDO was een katholieke club en destijds liepen er niet alleen in de kerk, maar ook in het sportieve en culturele leven nog vrijwel ondoordringbare grenzen tussen de verschillende bevolkingsgroepen in Bussum. Van SDO kon je alleen lid worden als je katholiek was. De officiële naam luidde: de Rooms-Katholieke Voetbalvereniging Samsenspel Doet Overwinnen (R.K.V.V. S.D.O.). Burgemeester Han ter Heegde memoreerde in zijn voorwoord in het jubileumboek *SDO 100 jaar de veldslagen die in 1917 in Europa werden gevoerd, de Russische Revolutie, de oprichting van de Nederlandse Spoorwe-*

SDO in het oprichtingsjaar 1917

gen, de terechtstelling van Mata Hari en de afschaffing van links rijden in Rotterdam! Maar de jongens van de Sint-Vitusschool wilden net als alle jongens gewoon voetballen en de Broeders richtten dus een voetbalclub op. Heel florissant was het allemaal niet in de beginjaren. Bij het 10-jarig bestaan in 1927 had de club nog maar 12 leden, althans volgens de tekst van het jubileumboek. Op de bijbehorende foto tel ik echter zeker een man of 50 en op de foto bij het 12½-jarig bestaan van de club in 1930 zelfs nog veel meer. Sportief gezien stelde SDO aanvankelijk niet veel voor, onder meer doordat ze in de Rooms Katholieke Federatie voetbalden en niet in de (K)NVB. In 1940 fuseerde de Federatie met de KNVB.

Bestuur en leden bij het
12½-jarig bestaan van
SDO, 3 mei 1930

Op zoek naar speelvelden

In dat jaar telde SDO 325 leden en groeide langzamerhand naar een volwaardige voetbalclub. Daarnaast werd SDO echter een toevluchtsoord voor katholieke handballers, honkballers, volleyballers en gymnasten, met in 1956 maar liefst 400 jeugdleden. Hoe katholiek zij waren blijkt wel uit een donateursfoldertje uit 1956, dat wordt gesierd door foto's van de vier katholieke kerken in Bussum, waarvan er inmiddels een is gesloopt, een is omgezet in een appartementencomplex en een is verkocht aan de Koptische Kerk.

Net als andere sportverenigingen was SDO steeds op zoek naar speelvelden. De snelle groei van het aantal inwoners oefende sterke druk uit op de beperkt beschikbare ruimte voor woningbouw en al helemaal

op ruimte voor sportactiviteiten. Na allerlei omzwervingen belandde SDO in 1934 samen met BFC op de velden aan de Laegieskamp. In 1957 verhuisde de club naar Sportpark Zuid (nu het terrein van atletiekvereniging Tempo) en naar de Kuil, naast Spant! De daar toen nog aanwezige aardappelkelders deden dienst als kleedkamers. De banken langs het veld waren afkomstig uit de (gereformeerde!) kerk van Mijdrecht.

Een bijzonder element in de geschiedenis van SDO is de oprichting in 1990 van een afdeling G-voetbal: voetbal voor mensen met een verstandelijke beperking. Zie voor een portret van een SDO-dynastie elders in dit nummer.

BFC en de Bolsjewiek

En dan is er de Bussumsche Football Club

(BFC), die in 1920 werd opgericht, aanvankelijk onder de naam Door Vrienden Verenigd, die echter snel werd vervangen door BFC. De club was voor de minderbeelden in Bussum, die in de woorden van Harry Pelle (in een interview in de Bussumse Krant in 2010) ‘bij de katholieken van SDO niks te zoeken hadden, om maar niet te spreken van Allen Weerbaar, want dat was de club van de beter

gesitueerden, ook wel kakkers genoemd. Voor BFC-ers moest je in het toen gloednieuwe arbeiderswijkje aan het eind van de Huizerweg zijn, bij de KPC de Bazelstraat. Het wijkje werd ook wel de Bolsjewiek genoemd.’ ‘Het was,’ nog steeds volgens Pelle, ‘een echte originele volksbuurt, waar het altijd gezellig was en waar de mensen altijd voor elkaar klaar stonden.’ Meer over BFC elders in dit nummer.

Een ander niet erg chic clubje was de Voetbal Vereniging Bussum, ofwel De Kaap, want de voetballers waren afkomstig uit het

buurtje met houten noodwoningen dat aan het eind van de Laarderweg lag, op wat toen nog hei was, ver buiten de bebouwde kom van Bussum, ongeveer op de plek waar nu de Lidl is te vinden. Opgericht in 1922 ging de club in 1933 ten onder met het buurtje zelf, dat werd platgebrand omdat de huisjes vol wandluis en vlooien zaten.

Identiteitstrijd

Het begin van het voetbal in Bussum ligt in de eerste twee decennia van de vorige eeuw. In de historie van de verschillende

De aardappelkelders die dienst deden als kleedkamers

Het team van De Kaap

clubs is, net als op andere terreinen van het maatschappelijke leven in die tijd, goed de identiteitstrijd uit die jaren terug te lezen: katholieken, socialisten, minder bedeeden en beter gesitueerden. Iets daarvan is in het huidige Bussum ongetwijfeld blijven hangen, maar het is wel verwaterd of in elk geval minder eenduidig geworden.

Sportpark Zuid. Onder de velden van SDO, rechtsboven de atletiekbaan van Tempo

Bronnen

Martin Heyne, *Kent u ze nog... de Bussummers*, Europese Bibliotheek, Zaltbommel 1974

BVV Allen Weerbaar 1903-1928

BSW Allen Weerbaar 1903-1963

100 jaar Bussumse Sportvereniging Allen Weerbaar (2003)

SDO 100 jaar, 1917-2017

'Portret van Harry Pelle', in: *Bussumse Krant*, 19 mei 2010

N. Eskens-Scheer, 'De Kaap van Bussum', in: *Contactblad HKB*, jaargang 18, nr. 3 (2002)